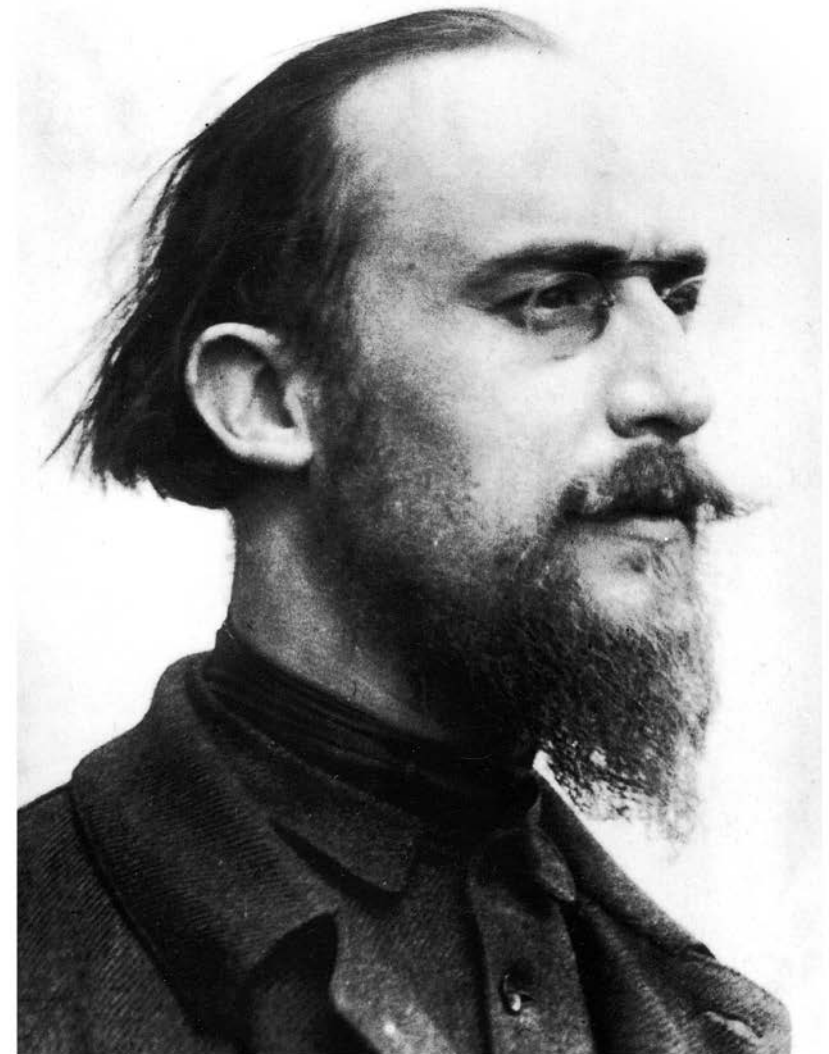

ERIK SATIE

DEPEŠA (1922)

anarhija/ blok 45
PORODIČNA BIBLIOTEKA

Erik Satie
DEPEŠA
1922.

Erik Satie, originalno bez naslova, neobjavljen tekst. *Écrits*, ed. Ornella Volta, Éditions Champ Libre, Paris, 1977, str. 143 . Eng., „Dispatch“, *A Mammal's Notebook: The Writings of Erik Satie*, Atlas Press, London, 2014 (1996), str. 120–121.

Preveo: Aleksa Golijanin, 2014.
aleksa.golijanin@gmail.com
<http://anarhija-blok45.net1zen.com>

DEPEŠA

Satijevo viđenje pisanja zapadne buržoaske štampe o revoluciji u Rusiji 1917–1922. Originalno bez naslova, neobjavljen tekst, napisan za dadaistički časopis „Les Feuilles libres“, oko 1922.

Pansion „Kod četiri dimnjaka“, u Arkeju, u kojem je Sati proveo poslednje tri decenije života.

Na koricama: Erik Satie, oko 1898.

Stokholm, 19. februar 1918.

Vesti iz Petrograda nisu ohrabrujuće, ali navode nas da verujemo u povratak mira. Dvadeset pukova kozaka ostalo bez kožuha. Rada (Parlament) je naručila da joj se naslika portret. Od kada je zemlja preraspodeljena, krompiri su proglašeni nejestivim. Odbijaju da plaćaju porez, skakuću gore-dole po ulicama i urlaju iz sveg glasa. Radin portret je eksplodirao, u četvrtak uveče.

Saznali smo da Crvena garda pije vino iste boje. Sunce je jutros ustalo i odmah se vratilo u krevet. Šire se glasine da su kozaci pronašli kozačke kožuhe. Noćnim čuvarima je od sada zabranjeno da ostaju budni tokom noći. Na glavnim ulicama, maksimalisti prosipaju utrobe vrećama sa zlatom ili ih dave. Juče su vesti s juga bile toplije; sa severa, veoma hladne.

Papski sovjet naredio crkvama da se brijaju jednom nedeljno. Rada će večeras plesati za Belu gardu. Predostrožnosti radi, novine su prestale da ispaljuju plotune i od sada će izbacivati samo po jedan primerak dnevno. Garderoberi¹ su se digli na ustanak.

„Ruski invalid“ tvrdi da Rada treba da se uda. Prošlog ponedeljka, sve banke su se otvorile tačno u ponoć. Trockog pregazio fijaker. Petrograd je povratio svoj predratni izgled; sada je opet Sankt Petersburg; u pozorištima obaraju čunjeve, po ceo dan i noć.

¹ Sati se poigrava raznim „gardama“: Crvena garda (les gardes-rouges), Bela garda (les gardes-blanches), garderoberi (les garde-robres).

Banke su upravo zatvorene. Trocki je otišao u Brest-Litovsk i poveo Radu sa sobom. Papski sovjet izdao novi ukaz: crkve od sada moraju da puštaju brade. Prošle noći, noćni čuvari su ostali budni cele noći. Sunce danas nije ni izašlo. Vozovi su puni krompira koji idu na jug. Ukrajina odbija da podeli zemlju na više od hiljadu delova. Vlast je pala u ruke krompira.

Agencijska vest

Satijev imaginarni plan „Lažnog starog (nepoznatog) Arkeja“, 1909.

„Erik Sati, iz Arkejskog sovjeta...“²

Nekoliko reči o onom manje poznatom, ali ne i manje stvarnom „političkom“ Satiju.

Erik Sati (Éric Alfred Leslie Satie, 1866–1925; od 1884, *Erik Satie*) bio je član Radikalne socijalističke partije (kasnije Komunističke partije Francuske), kojoj je pristupio 1908, kada se već uveliko odomatio u svom drugom pariskom boravištu, predgrađu Arkej (Arcueil ili Arcueil-Cachan), u koje se preselio još 1898, pošto je celu prethodnu deceniju proveo na boemskom Monmartru.

Do smrti je sebe smatrao „starim boljševikom“, iako je svakako bila reč o vrlo neobičnom „boljševiku“ – kao što je u mladosti bio i toliko osoben katolik, da se nije smirio sve dok nije osnovao sopstvenu crkvu: Mitropolitsku crkvu umetnosti Isusa Dirigenta (L'Église Métropolitaine d'Art de Jésus Conducteur).

Nije pisao političke komentare, niti se bavio „angažovanom umetnošću“; direktno je oslobađao svoj (ljudski) izraz od svih tiranskih konvencija, najviše u muzici, po kojoj je i najpoznatiji, kao i u svom svakodnevnom ponašanju – njegova „boemija“, kako se to tada zvalo, bila je neprekidni, direktni sudar s celom buržoaskom „kulturom“ – ali i na planu jezika: njegove enigmatične, poetske i urnebesne „napomene“ za muzičare („Ovo sviraj kao slavuj sa zuboboljom“, itd.), kao i mnogi drugi tekstovi koje je ostavio za sobom, u isti mah najavljuju i često prevazilaze ono što će kasnije postati poznato pod magičnim

² U vreme svoje „druge slave“ (posle 1912), u poznijim godinama, kada bi poštovaoci i prijatelji priredili neki prijem ili zabavu u njegovu čast, na kojima bi se ponekad pojavile i neke osobe iz visokog društva, Erik Sati se takvim gostima predstavljao na uvek isti način i sa uvek istim smeškom na licu: „Erik Sati, iz Arkejskog sovjeta, klanja vam se do zemlje...“

nazivom DADA. Ipak, najispravnije bi bilo posmatrati ih kao vrstu za sebe – i prepustiti se njihovom oslobađajućem dejstvu.

Po svemu sudeći, bio je komunista, a da nikada nije pročitao bilo šta od Marksa ili nekog drugog marksističkog klasika. Napajao se drugom literaturom. To, međutim, nije tako neobično, još manje znak površnosti ili ignorantstva: u to vreme, a i kasnije, mnogi su postajali „komunisti“, „socijalisti“ ili „anarhisti“ doslovno nagonski; naspram stvarnosti kapitalizma i „malograđanske entropije“, to je izgledalo kao jedini ljudski, etički izbor. (U svojim dnevnicima, Breht se kune da do svoje tridesete godine nije pročitao ništa od Marksa, nijednu rečenicu, iako je ubeđeni komunista postao celu deceniju ranije.) Najzad, osnovne propozicije raznih antikapitalističkih doktrina – u osnovi, vrlo jednostavnih i, makar u odnosu na nužnost prevazilaženja kapitalizma, vrlo sličnih – lebdele su u vazduhu, o njima se naširoko i živo diskutovalo, cirkulisale su i u štampi (pamfleti, radikalni dnevni listovi), tako da je skoro svačije iskustvo moglo da računa i na neku „teoretsku“ podršku – ili podsticaj za samostani rad misli.

(Breht je možda slabo čitao Marksa, ali se družio i redovno dopisivao s jednim Benjaminom; o celom, vrlo živom i širokom radikalnom miljeu u kojem se kretao, da i ne govorim. Toga više nema: svest o apsurdnosti i pogubnosti kapitalizma – celog ovog sklopa, ne samo istorijskog „kapitalizma“ – samo se proširuje, na osnovu novih podataka i saznanja; ali, pošto je *motivacija* za istinski raskid s kapitalizmom praktično iščezla – motivacija dublja od bilo čega svesnog, čisto cerebralnog – nikakav podsticaj više nije dovoljan. Ostali su neki revolucionarni gestovi, mimika, retorika, kostimi – razloga za revolt ima više nego ikad – ali realni ljudski naboj je skoro likvidiran.)

U ovom tekstu, povod je idiotizam medija i onih koji gutaju svaku njihovu reč; nešto vrlo aktuelno i danas, na istom prostoru, u vrlo sličnom kontekstu – samo u mnogo malignijem obliku, koji možda više i ne ostavlja prostora za humor. Ali, Sati se opet tako lako i slobodno poigrao nekim „svetinjama“, što verovatno nijednom komunisti – uopšte, političkom aktivisti, tog ili bilo kog drugog vremena – ne bi palo na pamet. To je svakako šteta: možda bismo, s malo više humora

i slobode, makar s te strane, izbegli neke poznate istorijske ishode. Takav odnos prema stvarnosti nije ga sprečio da pristupi KPF, odmah po njenom osnivanju (posle kongresa u Turu, 1920),³ „niti je“, kako je to ostalo zabeleženo, „mogao da sakrije suze na vest o Lenjinovoj smrti (1924), koja ga je zatekla na ulici“.⁴

Ipak, nikada nije mogao da se sporazume s partijskim kadrovima – o čemu svedoče i neki zapisi iz *Beleški jednog sisara*⁵ – ali je opet bio vrlo aktivan u lokalnoj partijskoj organizaciji. Radio je s decom, organizovao izlete i muzičke priredbe, pisao priloge za lokalni list i muziku za pesme u popularnom stilu, dovodio u Arkej umetnike sa Monmartra, osnovao udruženje za očuvanje istorijskih znamenitosti Arkeja, itd. Sve to je radio volonterski, u krajnjem siromaštvu, i u tome bio toliko uspešan i omiljen, da je primio i nekoliko zvaničnih priznanja od lokalnih socijalističkih vlasti. S tim istim vlastima je već 1910. došao u sukob, zbog čega je morao da prekine s većinom svojih komunalnih aktivnosti, ali je opet, do kraja života, ostao vrlo privržen ljudima iz Arkeja.

AG, 2014.

³ KPF je, pod tim nazivom (Parti communiste français, PCF), zvanično osnovana 1921. Prethodne godine, na Kongresu u Turu, 1920, usvojila je naziv Francuska sekcija Komunističke internacionale (Section française de l'Internationale communiste, SFIO).

⁴ Eric Satie, *Écrits*, ed. Ornella Volta, napomene, str. 290.

⁵ „Kada na red dođe umetnost, moji dragi komunistički prijatelji (ja sam član arkejskog *sovjeta*) tako su zabrinjavajuće *buržoaski*... Ne mogu više da nastavim s pisanjem kolumne za *L'Humanité*... *Le Gaulois* je – zaista to mislim – mnogo napredniji od njih... *Uzdah*... Stari dobri Debisi je, najzad, bio sasvim druga sorta u odnosu na sve te ljude.“ Erik Satie, *Cahiers d'un mammifère* (Satijeve beleške, 1890–1924), *Écrits*, str. 167. *Le Gaulois* je bio konzervativni dnevni list, ali, makar po Satiju, s više sluha za umetnost nego komunistički *L'Humanité*.